

Stop rasizmu!

**Mladi Unia-e protiv rasizma
i mržnje prema strancima. Saveti**

Izdanje Sindikata Unia, Odeljenja za migraciju i mlade, potpomognuto fotografijama Fonda projekta protiv rasizma i za prava čoveka i Službe za pitanja mladih pri Saveznom zavodu za socijalna osiguranja.

R
A
C
I
Z
M

UNIA

Skraćenice

AVIG Zakon o osiguranju za nezaposlenost

BIZ Centar za izbor zanimanja

BV Savezni ustav

EU Evropska Unija

GAV Opšti radni ugovor

OR Obligaciono pravo

SGB Savez Sindikata Švajcarske

StGB Krivični zakon

Ova Publikacija je izdata na srpskohrvatskom, nemačkom, francuskom, italijanskom, španskom, portugalskom, albanskom i turskom jeziku.

Naručiti na adresu Unia Zentralsekretariat, IG Migration, Weltpoststrasse 20, 3000 Bern 15, migration@unia.ch, T 031 350 21 11

Layout Unia Ilustracija Katharina Schwab

Štampa s+z:gutzumdruck. Unia, april 2015

Sadržaj

Predgovor	4
U suštini niko nije rasista, ili?	6
Šta je to ustvari?	8
Otvoren i skriven rasizam	10
Diskriminacija kod školovanja i traženja radnog mesta za pohađanje škole učenika u privredi	12
Rasizam u Stručnim školama	16
Rasizam na radnom mestu	18
Rasizam od strane klijentele	20
Rasizam u krugu prijatelja	22
Diskriminacija kod plata	24
Ja sam svedok	26
Zakoni protiv rasne diskriminacije	28
Ja sam sam/a žrtva; šta da radim?	34
Važne adrese	36
Mi se branimo	42

Predgovor

Sigurno si već bio suočen sa rasizmom i diskriminacijom. Ili te je radni kolega, član porodice, prijatelj molio za pomoć, ili si ti sam bio žrtva. Pritom si se možda pitao: Da li je to zaista bio rasizam? šta mogu protiv toga preduzeti? Kako mogu sprečiti, da se tako nešto ne ponovi? Kome se mogu obratiti? Kako mogu ostvariti moja prava?

Nažalost, slučajevi rasizma i diskriminacije su sve češći. Mržnja prema strancima se prećutno toleriše.

Rasizam i diskriminacija ne bi smele da imaju mesta u jednom demokratskom društvu, jer krše elementarna prava i ljudskog dostojanstva. Zbog toga svi, koji se zalažu za jedno demokratsko društvo, bi moralo da prepoznaju rasizam i diskriminaciju i da se bore svim raspoloživim sredstvima za njihovo suzbijanje.

Ova brošura će ti pomoći, da prepoznaš i efikasno suzbijaš rasizam i diskriminaciju na radnom mestu i u školskom sistemu. I ona ti pruža korisne savete i adrese, o tome gde i kako možeš dobiti daljnje informacije.

Tvoja Unia – Odel za mlade

Niko u suštini nije rasista, ali?

«Ja nisam rasista, ali huere Jugos, gell...»

Jedna žena

«Ja ni u kom slučaju nisam rasista. Ja naprotiv mrzim rasiste. Mi se međjutim možemo pobrinuti, da naša radna mesta budu rezervisana za Švajcarke i Švajcarce».

Jedan šegrt

**«Crnce ne podnosim.
Ti si izuzetak, jer si
moj prijatelj!»**

Jedan šegrt školskom
druhu Jean A. iz Kameruna

Rasizam: šta to tačno znači?

Ako neka osoba ponižava drugu na osnovu njegove boje kože, njegovog porekla ili zbog njegove religije onda deluje rasistički. Za rasističku diskriminaciju nije potrebno rasističko ubedjenje širokih razmera, za to je sposoban svako.

Diskriminacija je delovanje Diskriminacija je omalovažavanje jedne osobe zbog njenog kulturnog ili socijalnog porekla, pola, seksualnog opredeljenja starosti ili religije.

Rasizam je stav Rasizam je način razmišljanja, kojim se sposobnosti i karakteristike jednog čoveka ocenjuju na osnovu njegovog porekla.

Ksenofobija znači «strah od stranog» i većinom se prevodi kao mržnja prema strancima.

Antisemitizam Antisemi-
tički postupa onaj, ko dis-
kriminiše osobu jevrejskog
porekla, zbog njegove reli-
gije.

Nacionalizam predstavlja
jednu političku ideologiju
koja u centar pažnje u veći-
ni slučajeva svjesno stavlja
dobrobitno stanje sopstve-
ne nacije.

Nacionalizam se ne može
staviti u isti rang sa rasiz-
mom, ali ga može prihvatiti.

Lista i definicije u vezi rasiz-
ma naći ćeš na internetu

www.gggfon.ch

Rasistička diskriminacija skrivena ili otvorena.

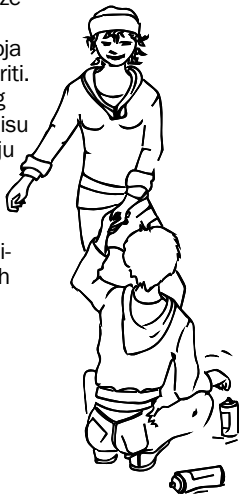
Otvorena rasistička diskriminacija je redja, jer se počinioc plaši zakonskih posledica. Ova se može lakše prepoznati i zakonski kazniti, kao što pokazuju sledeća dva primera.

«**Mi ne zapošljavamo one sa maramama**», piše jedan razlučeni poslodavac, RAV-u Zürich. Unia je zastupala diskriminisanu Švajcarku pred sudom. Ona je dobila proces i isplatu odštete.

«**Za ovo radno mesto učenika u privredi tražimo jednu mladu, savesnu i oštromnu osobu. Samo Švajcarci i EU-gradjani**». Još neukusniji su oglasi u kojima se kaže, ko nema nikakve šanse: «**Ne primamo mlade sa Balkana**».

može biti

Skriveni rasizam i diskriminaciju je teže dokazati, jer osoba, koja diskriminiše, svoja dela može dobro sakriti. Upravo kod skrivenog rasizma ljudi delom nisu svesni, da se ponašaju rasistički. Ali kod nesvesnog rasizma važi: Kakve osećaje izaziva rasna diskriminacija kod pogodjenih lica? I koje posledice ona može imati?

Diskriminacija kod školo radnog mesta učenika u

Dardan, jedan mlad Kosovo-Albanac dolazi kod BIZ-a i želi informacije i prijavnicu za gimnaziju.

Savetnik za izbor profesije kaže: **«To je samo nešto za dobre učenike!»** iako nije video Dardanova svedočanstva. Dardan se pita: **«Da li bi se isto desilo da sam Švajcarac?»**

vanja i traženja privredi.

Šta učiniti?

Dardan može pitati savetnika: «Zašto ste to rekli? Da li ste mišljenja, da sam ja loš učenik, zbog toga što sam stranac?»

Dardan treba u svakom slučaju da sledi svoj cilj i da zahteva informacije o gimnaziji. Osim toga on može svoj slučaj da iznese na internetu www.tschau.ch. Na taj način se ovakvi slučajevi mogu obelodaniti u javnosti.

Sandra Švajcarka i Fatima iz Alžira se prijavljuju za jedno KV radno mesto učenika u privredi. One su pohađale isti razred i uzajamno se pomagale pri sastavljanju dokumentacije za konkurs. Njihova dokumentacija izgleda isto. Fatima ima čak malo bolje ocene od Sandre. Pa ipak mlada Sandra dobija mesto za pohađanje škole učenika u privredi a Fatima čak nije bila pozvana ni na razgovor povodom konkurisanja.

Šta učiniti?

Fatima treba da razgovara sa firmom i da se raspita, koji su razlozi za odbijanje. Teško je dokazati, da je Sandra primljena samo zato jer je Švajcarka. Najbolje je, da se Fatima obrati Unia - Pravnom odeljenju, kako bi razjasnila, da li je moguć pravni postupak protiv firme.

Rasizam u Stručnoj školi

José pohadja školu učenika u privredi u preduzeću koje se bavi preradom metala. Posao koji radi mora biti vrednovan ocenom. Njegov kolega i sused na radnom mestu Beat greškom uzima rad José-a i pokazuje ga poslovodji. Pritom dobija ocenu 6. Beat uvidja svoju grešku i saopštava to José-u. Kada je José sa istim radom došao kod poslovodje, dobio je ocenu 4,5. On ukazuje Poslovodji na to, da je isti rad predhodno ocenio ocenom 6. Poslovodja mu saopštava, da o odluci ne želi da diskutuje. I posle potvrde istog od strane Beata, poslovodja je ostao pri svome.

Šta učiniti?

Diskriminacija u većini slučajeva ima veze sa posedovanjem i neposedovanjem moći. U ovom slučaju je poslovodja u poziciji moći i (zlo) upotrebljava je. José može, uz podršku svog kolege Beat-a, da se obrati direkciji škole i da detaljno

objasni situaciju. Važno je da sve izrečeno bude i potkrepljeno dokumentima. Najbolje je poneti zapisnike, sopstvene zabeleške ili pisma o konkretnom slučaju. Ukoliko poslovođa ostane pri svojoj odluci i Direkcija škole ne preuzme nikakve mere, José se može žaliti višim školskim institucijama. Ovde treba razmotriti i žalbu na sudu. Ukoliko je José član Unia-e, treba da se obrati Unia – Pravnom odeljenju. Ili se može obratiti organizacijama TikK u nemačkom delu Švajcarske i CCSI/SOS Racisme u Romanskom delu Švajcarske.

Rasizam na radnom mestu

«U preduzeću neprestano čujem negativne stvari o mojim zemljacima. Nekada probam da se nasmejem, nekada sebi kažem, da su to glupi ljudi, koji rade negativne stvari i da svuda postoje dobri i loši ljudi. Medjutim, sa vremenom više ne mogu da čujem ove uvrede. Za mene je to stres i ja počinjem da gledam moje kolege kao rasiste. Ja se medjutim ne usudjujem da protiv toga nešto preduzmem, jer me je strah od izolacije ili od gubitka radnog mesta.»

Miroslav

Šta preduzeti?

Važno je, da Miroslav ne dozvoli da ovakve uvrede na njegov račun ostanu bez njegove reakcije. On treba sa svojim kolegama da razgovara i da im kaže, da ga ovakve uvrede vredjaju. Ukoliko

to ne pomogne, mora se obratiti svom šefu, Komisiji preduzeća ili Personalnom odeljenju preduzeća.

Ko je neprestano izložen ovakvim rasističkim parolama, može se razboleti. Ako Miroslav u preduzeću ne dobije podršku, treba da se obrati svom Sindikatu. On se može obratiti i organizacijama TikK u nemačkom delu Švajcarske odnosno CCSI/SOS Racisme u Romanskoj Švajcarskoj.

Rasizam putem klijentele

Jedan stalni gost kaže vlasniku restorana dovoljno jako, da to čuje i tamnopusi Aimè koji radi kao kelner: «**Nadajmo se da tvoj biftek nije tako crn kao tvoj kelner!**»

Šta učiniti?

Ovde stalni gost iskorišćava svoju poziciju moći, jer koji vlasnik restorana želi da izgubi jednog dobrog gosta. Aimé međjutim može zahtevati od poslodavca, da ga zaštiti od rasističke diskriminacije gostiju. Aimé može zamoliti poslodavca, da gostima saopšti, da takve izreke vredjaju njegove zaposlene. Ponekad zaposleni, koji se opiru rasnoj diskriminaciji gostiju, reskiraju da dobiju

otkaz ili da budu premešteni na drugo radno mesto, gde više nemaju kontakta sa gostima. Ako se to desi, Aimé se može obratiti svom Sindikatu koji će povesti pravni postupak. On se može obratiti i organizacijama TikK u nemačkom delu Švajcarske odnosno CCSI/SOS Racisme u Romanskoj Švajcarskoj.

Rasizam u krugu prijatelja

Markus priča jedan vic o strancima: «**U jednim kolima sede jedan Turčin, jedan Jugo i jedan Crnac. Ko vozi? Policajac!**». Na kraju kaže svom prijatelju Hakim-u «**Znam da te ovaj vic možda vredja. Ja sam morao da ga ispričam jer je veoma veoma dobar!**»

Šta učiniti?

Veoma je važno, iskreno i otvoreno reći, ko se oseća povredjenim. Jedan verbalni napad, kao što je «Ti rasisto!» jedna agresivna reakcija ili pretnja, sigurno nisu način za poboljšanje situacije. Ko međjutim odmah iznese svoja osećanja, može se medju prijateljima o tome objektivno diskutovati. Naruči strip Comicband «Ich Rassist?!» na adresu: Stiftung Bildung und Entwicklung (fr. 5.-laden@globaleducation.ch).

Diskriminacija kod plata

U Švajcarskoj se o svojim platama ne razgovara. Manuel misli, da on zaradjuje manje od svojih kolega, samo zato jer je stranac, iako ima istu kvalifikaciju. On medjutim ne zna kako da to sazna.

Šta učiniti?

Ukoliko je delatnost obuhvaćena Opštim radnim ugovorom, može se kod Unia-e informisati, koje su plate dogovorene ORU-om. U protivnom pomaže računar SGB www.lohnrechner.ch. Na njemu se može, na osnovu školske spreme, kvalifikacije, na osnovu mesta u kome radi i na osnovu

posla koji obavlja, uobičajenih plata u datoj regiji i datom zanimanju. Ako efektivna plata nije ista sa onom na računaru, treba tražiti razgovor sa poslodavcem. Kao član Sindikata možeš se prvo obratiti Tvojoj sekciji.

Ja sam svedok

Ja sam svedok jednog akta rasističke diskriminacije, ali nisam direktno umešan. Da li treba nešto da preuzmem?

Veoma je važno, da ne ostanemo ravnodušni, jer su rasizam i diskriminacija opasani za naše društvo! I kao svedok se moraš braniti i ohrabriti žrtvu, da se sam brani. Ukoliko podržiš žrtvu, ista će imati više hrabrosti da se brani. Takodje je veoma važno, da se slučajevi rasizma obelodane u javnosti. Pritom će ti pomoći Unia – Mladi kao i antirasističke organizacije. Pritisak javnosti je često najbolje sredstvo protiv rasističke diskriminacije. Ovo se naziva civilna hrabrost! Gggfon nudi konkretna uputstva za demonstraciju civilne hrabrosti.

Zakoni protiv rasističke diskriminacije

**Konačno sam te ulovio, Ti rasisto!
O tebi će odsada brinuti zakonodavstvo!**

Izvinite, ali Švajcarsko zakonodavstvo se veoma loše bori protiv rasizma i diskriminacije. Mi Sindikati međjutim radimo na poboljšanju zakonskih propisa, kako se rasizam i diskriminacija ne bi više smatrali kavaljerskim prekršajem. Napr. mi zahtevamo uvođenje člana antidiskriminacije u ORU-e, saradjujemo sa antirasističkim organizacijama, aktivno se borimo za pooštavanje kazni za antirasističko ponašanje, organizujemo akcije i upoznajemo javnost sa slučajevima rasističke diskriminacije.

Zakon ti pruža izvesne mogućnosti za odbranu:

PODCASTS

Što zakon kaže?

Svi su pred zakonom isti, niko ne sme biti diskriminisan. (Savezni zakon 8)

Kažnjava se onaj, ko se u javnosti izjašnjava rasistički ili ljude rasistički diskriminiše. (StGB 261 bis)

Tvoje preduzeće je dužno da te zaštiti od rasizma (koji dolazi od klijentele ili kolega). (OR 328)

Pažnja!

Ova ustavna odredba nije u zakonodavstvu doslovno sprovedena: Tako napr. ne postoji Zakon protiv diskriminacije.

Veoma je teško, osuditi i najbrutalnije rasiste. Rasiistička izjašnjenja u privatnoj sferi nisu kažnjiva.

Nije jednostavno prisiliti jednog poslodavca na nešto. Pokreni postupak samo onda, ako si siguran da nije «opasno» po tebe.

Što zakon kaže?

Ako dobiješ otkaz iz rasističkih razloga, otkaz je zloupotrebljavajući. (OR 336 Abs. 1a)

Ukoliko si žrtva rasizma na radnom mestu, to radno mesto nije više prihvatljivo. (AVIG 16 abs. 2)
Ako zbog toga daš otkaz Osiguranje za nezaposlenost (ALV) ti zbog toga ne možeš smanjiti davanja.

Pažnja!

U principu se otkaz ne može poništiti, ali ti imaš pravo na odštetu od najviše 3 do 6 mesečnih plata. Pažnja: Potrebni su dokazi!

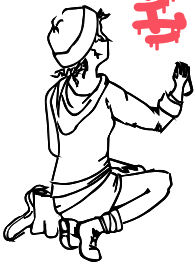
Ti moraš zahtevati od tvog poslodavca, da spreči rasizam. Samo ako on ne preduzme ništa ili nedovoljno, možeš dati otkaz bez rizika gubitka dnevnica Osiguranja za nezaposlenost (ALV).

Ja sam žrtva: Šta da radim

Razgovarajte sa Vašim kolegama i prijateljima kako bi ste zajedno razvili ideje i strategije. Na tu temu pričaj u školskoj učionici i u Vašem krugu prijatelja. Postoje razne antirasističke organizacije (kao što su npr. Unia mladi, pogledaj i listu na stranici 36 ove brošure), koja ti može pomoći da preduzmeš mjere protiv rasizma ili da rasiističke slučajeve izneseš u javnost.

एडिटर इन चार्ज

Važne adrese

Gewerkschaft Unia www.unia/jugend

Stručna savetovališta za antirasizam

CCSI/SOS Racisme (Romanska organizacija za borbu protiv rasizma) Rue des Alpes 11, CP 366, 1701 Fribourg, 026 424 21 25, ccsi-fr.ch

Savjetodavna mreža za žrtve rasizma

Mreža od 11 agencija iz cele Švajcarske, network-racism.ch,
beratungsnetz@humanrights.ch

Zajedno protiv rasizma i nasilja

031 333 33 40, gggfon.ch

Integres (Zajedno protiv rasizma, SAH Schaffhausen) 052 630 06 40/43, info@integres.ch

SOS Rassismus, Multimondo (Region Biel, Seeland, angrenzende Westschweiz)
sos.rassismus@multimondo.ch, 032 322 50 20

CaBi prihvatilište protiv rasizma,
Klub kafeterija-biblioteka/CaBi
sastajalište antirasizam
Linsebühlstrasse 47,
9000 St. Gallen, cabi-sg.ch

Stop rasizmu (Region Nord-
westschweiz) takodje i Online-
saveti stopprassismus.ch,
061 821 44 55

Tikk Taskforce interkulturelle
Konflikte, 044 291 65 75,
tikk.ch

**Lista svih savetodavnih
službi** Na osnovu kantona
i jezika [www.edi.admin.ch/
frb/adressen](http://www.edi.admin.ch/frb/adressen)

**Antirasistički projekti
od škola i za škole**
031 389 20 24,
education21.ch

Za izbeglice

Pomoć za izbeglice Švajcarska

Bern: 031 370 75 75, Lausanne: 021 320 56 41,
Lugano: 091 923 17 76, fluechtlingshilfe.ch

Školsko usavršavanje

Stiftung Erziehung und Toleranz Zürich

(Zadužbina Vaspitanje i tolerancija)
044 349 89 66, set-toleranz.ch

Zadužbina obrazovanje i razvoj Bern

031 389 20 21, globaleducation.ch

Antirasistička udruženja i grupe

Zadužbina protiv rasizma i antisemitizma

044 218 50 30, gra.ch

Solidarnost bez granica 031 311 07 70

sekretariat@sosf.ch, sosf.ch

Klartext Kultura mladih
protiv rasizma (Projekti za
mlade) 033 221 73 00,
welcome@klartext-online.ch

Augen auf

Basel: 061 681 55 22,
Bern: 031 332 02 35,
Zürich: 044 241 11 77,
augen auf.ch

Antifa info@antifa.ch,
antifa.ch, info@buendnis-
gegen-rechts.ch,
buendnis-gegen-rechts.ch

**Savetovališče za specija-
liste i povezivanje prihva-
tilišta** 031 302 01 61,
Humanrights.ch/MERS

Mi se branimo!

Politika protiv stranaca i izbeglica građanskih partija potpiruje mržnju prema strancima i rasizam. U javnosti nastaje opšti osećaj, da su stranci potencijalni kriminalci i lažne izbeglice. Na taj način se pothranjuje rasizam, nacionalizam i fašizam. Rasizam koji je bio skriven za stolom u birtiji postaje tema koja se u javnosti toleriše.

Protiv toga se moramo svi boriti. Rasizam se ne može uklopiti u naše demokratsko, otvoreno i tolerantno društvo. Ko prepozna rasizam, ko to javno kaže, ko se protiv njega bori i odstranjuje ga, daje važan doprinos za očuvanje i razvoj naše demokratije.

Unia mladi

Unia je najveća radnička organizacija u Švajcarskoj. Kod sindikata Unia je organizovano više od 80 branši. Interesna grupa Mladi zastupa interese učenika u privredi i mladih radnika.

Da li se radi o zalaganju protiv socijalnih rezova i rasizma ili za minimalne plate jednakost i socijalnu pravdu, kod Unia Mladih možeš zajedno sa drugima da se zalažeš za pravedne i fer uslove rada i uslove školovanja i da se boriš za bolji svijet.

Zajedno postizemo više. Svakako svi učenici ne bi imali pet ili čak šest nedjelja odmora, da su morali sami da pregovaraju sa svojim šefom. Zajedno su radnici jaki i mogu da se uhvate u koštac sa protivnicima.

Zato su radnici formirali sindikate. Zajedno se zalažu za dobre uslove rada.

Učestvuj i ti kod Unia Mladih i pruži pomoć da Švajcarska postane malo pravednija.

Samo smo zajedno jaki!

Jugend.

Unia Zentralsekretariat

IG Jugend

Weltpoststrasse 20

Postfach 272

3000 Bern 15

T +41 31 350 23 36

jugend@unia.ch

www.unia.ch/jugend